

פרשת החודש

גם צ"ע: בירושלמי שם ממשיך (אחר סימנו של רבי לוי): „רבי לוי בשם רבי חמא בר חנינה בדין הוא שתקדים החודש לפרה שבאחד בניסן הוקם המשכן ובשני נשרפה הפרה ולמה פרה קודמת שהיא טהרתן של כל ישראל⁶“, ופי' בקרבן ה' עדה שם (ומקורו בר"י), שזהו טעמו של ר"ח בר חנינה שאין מפסיקין בין פרה ל' החודש, כי „אין ראוי להפסיק בין פרה לחודש כדי שלא תקדים כל כך מאחר שהיתה ראוי להיות מאוחרת“.

אך לפי אינו מובן למה הפסיק הש"ס בין שני מאמרי רבי לוי בשם ר"ח בר חנינה – היינו בין עצם הדין לטעמו של הדין – במאמר רבי לוי (משמ"י דנפשי⁷) ע"ד ה' סימן ד, בין השלישי לרביעי לא שתה"י?

ב. ויש לבאר זה בהקדים הטעם ל' תקנת קריאת פרשת פרה ופ' החודש, ד' קריאת פ' פרה היא „להזהיר את ישראל לטהר שיעשו פסחיהן בטהרה⁸“, ופ' ה' חודש לפי „ששם פרשת הפסח⁹“ [דכשם

א. גרסינו בירושלמי: „רבי בא בשם רבי חי' בר אשי אין מפסיקין בין פורים לפרה, רבי לוי בשם ר"ח בר חנינה אין מפסיקין בין פרה להחודש. אמר רבי לוי סימניהון דאילין פרשתא, בין הכוסות הללו [בארבע כוסות דליל פסח תנן בין הכוסות הללו פ' בין כוס ראשונה לשני' ובין שני' לשלישית. קרבן העדה] אם רצה לשחות ישתה, בין השלישי לרביעי לא ישתה“.

והיינו, שרבי לוי מכריע כדעת ר"ח בר חנינה ד, „אין מפסיקין בין פרה להחודש“, ולראי' וחיווק נתן סימן מדין הפסק בד' כוסות דליל פסח, שבין כוס שלישי ל' רביעי „לא ישתה“.

ויש לעיין בהאי סימנא דר' לוי, דאע"פ שמצינו כעין זה בכ"מ בתורה (שנתנו חז"ל סימנים על ענינים מסויימים, לתועלת זכרון הדברים וכיו"ב) – הרי [מלבד זאת, שגם במקומות ההם יש מקום לומר (כיון שכל עניני התורה הם בדיוק) שיש איזוהי שייכות בתוכן בין הסימן להדבר שעליו ניתן הסימן, הרי] בנדוד, שר' לוי נקט סימן זה לסיוע בהכרעת ההלכה (כדעת ר"ח בר חנינה), בודאי מסתבר לומר שיש בסימן זה קשר לנידון ההלכה.

(6) הובא גם ברש"י מגילה כט, א ד"ה ברביעית. רי"ף שם.

(7) לרי"ף מגילה שם ד"ה שבאחד בניסן.

(8) ל' הפני משה שם.

(9) ולהעיר מרי"ף ור"ח מגילה שם, שהביאו כל ג' המאמרים בשם ר' לוי, ובהמשך אחד. וראה גם רוקח שבעה ערה 24.

(10) רש"י מגילה כט, א ד"ה פרה אדומה.

(11) רש"י שם ד"ה ברביעית. – אבל להעיר שבס' הפרדס שלו (צוין לקמן הערה 24. וכ"ה במהרי"ל ומט"מ שצוינו שם), „ברביעית החודש הזה משום ר"ח ניסן שענינו של יום הוא, ומשמע שעיקר טעם קריאתה הוא מפני השייכות לפסוק, החודש הזה גו" (וראה המשך הלשון במט"מ שם, וחודש

(1) מגילה פ"ג היה (נעתק (בשינוי לשון) ברי"ף מגילה פ"ג שם). – וראה גם בבלי שם (ל, א), אלא דשם מסיק ד, לא פליגי, הא דאיכלע ר"ח ניסן ב' שבת הא דאיכלע באמצע שבת, משא"כ בירור שלמי, שהם ב' דיעות.

(2) כ"ה גם בבבלי שם „ר' חמא בר' חנינא“.

(3) פסחים פ"י מ"ז (ק"ו, סע"ב).

(4) ראה פני משה שם.

(5) להעיר מהקדמת הרמב"ם לסהמ"צ שלו. יד מלאכי כללי הרמב"ם אות לד.

נפשי" ס"ל כר"ח בעצם הדין (דאין מפסי-
קין) אבל לאו מטעמי, דפליגי אם הם ב'
תקנות או תקנה אחת:

טעמו של ר"ח בר חנינה ש, אין מפסי-
קין בין פרה להחודש, הוא לפי שס"ל
שמעיקרא הם כמו קריאה (תקנה) אחת,
ההכנה לעשיית הפסח, וקריאת פ' פרה
היא כמו פרט קדום (טהרתן של ישראל)
בקריאת פ' החודש (עשיית הפסח), ולכן
מובן בפשטות שאין מקום להפסיק ביניהן.

וזהו כוונתו במאמרו, ולמה פרה קו-
דמת שהיא טהרתן של כל ישראל, שזה
מבאר גם הטעם שאין מפסיקין בין פרשת
פרה להחודש, כי בהקדמת פ' פרה לפ' ה-
חודש (לפי ש, היא טהרתן של כל ישראל)
מודגש שעשיית הפסח (פ' החודש) תלוי
ב"טהרתן של כל ישראל" ובלשון ה-
מדרש¹⁸, "אובלי פסח צריכין לה (לחוקת
הפרה)", ומזה מובן שאין להפסיק ביניה-
ן¹⁹ (כנ"ל).

אבל רבי לוי לא ס"ל הכי, כי בזה שנתן
סימן (לדינו של ר"ח) מהדין ד"בין השלי-

שבמצרים הזהיר משה את ישראל על
עשיית הפסח בר"ח ניסן, כך לדורות
קוראים פרשת החודש, ששם פרשת ה-
פסח בסמיכות לר"ח ניסן (או בר"ח ניסן
עצמו).

ועפ"ז יש מקום להגדיר תקנת קריאת
שתי פרשיות אלו בשני אופנים:

(א) שתי קריאות אלו הם מעיקרא תקנה
אחת²⁰, המתחלקת לשתיים – היינו שבשב-
תות שבין פורים לפסח יש לקרוא בתורה
ב' פרשיות ע"ד ההכנות לעשיית הפסח:
באחת קורין ע"ד הטהרה הדרושה כדי
„שיעשו פסחיהן בטהרה“, ובשני קורין פ'
החודש, ששם פרשת הפסח.

(ב) שתי קריאות אלו הן שתי תקנות
שונות [ע"ד ב' הפרשיות הראשונות, פ'
שקלים ופ' זכור, שהם שני ענינים שונים,
דקריאת פ' שקלים היא „להודיע שיביאו
שקליהן באדר"²¹, ו"זכור" – „לסמוך
מחית עמלק למחית המן"²²] – דעיקר
תקנת קריאת פרשת פרה היא להזהיר על
ענין הטומאה והטהרה (בכלל)²³, אלא ש-
תיקנו לקרותה בזמן זה (בסמיכות לפסח)
כיון שאזהרה זו נוגעת לעשיית הפסח.

ולפ"ז יש לומר, שר' לוי (משמ' ד-

(17) בקה"ע פ', „מפני שהיא טהרתן של ישראל

וראוי דנהדר בטהרה לכך מקדימין“. אבל ע"פ ה'
מבואר בפנים י"ל דאחי בפשטות יותר, שהוא טעם
שמקדימין אותה לפרשת החודש (ששם פרשת ה'
פסח). וכן מפורש בשיטת ריב"ב לרי"ף שם. .

(18) שמיר פ"ט, ב.

(19) וכן מפורש בשיטת ריב"ב לרי"ף שם, ולכן
אין ראוי להפסיק בין פרשת פרה לפרשת החודש
שהזהרת הטהרה צריכה להיות סמוכה לפרשת מצות
הפסח. וכן משמע קצת מהמשך ל' רש"י למשנה
שם (כט, א ד"ה ברביעית). ע"ש.

וראה רש"י לגמ' שם (ל, סע"א) „ולא בסמוכה
לפורים, לסמוך אזהרת טמאים לפסח“ [אלא שבזה
אפשר לפרש שאין כוונתו ב"לפסח" – לקריאת פ'
החודש, ששם פרשת הפסח, אלא לחזק הפסח. וכן
משמע מהמשך ל' רש"י שם „והיכא דחל כו' הו"ד
קקנו להקים פרשת פרה לשבת שלפני שבת זו
כו"ל].

ניסן הוא ראש לכל החדשים ולסדרי הרגלים). ו'
ראה (ע"ד החסידות) לקו"ש ח"א ע' 220. – וראה
לקמן הערה 34.

(12) בא יב, ג ואילך (ובפרש"י שם). וראה
פסחים ו, ב.

(13) לכאורה סברא זו לא אחי כהדיעה שקריאת
פרשת פרה היא מהית (משאיכ פ' החודש). אבל
י"ל, שחובת הקריאה מהית אינן לה זמן מיוחד, וזה
שקבעו לקרותה בשבת זו דוקא היא פרט בתקנת
קריאת פ' החודש. ואכ"מ.

(14) רש"י מגילה שם ד"ה קורין בפרשת שקלים
(ע"פ הגמרא שם כט, ב).

(15) רש"י שם ד"ה ומפסיקין. וראה בגמרא שם
ל, א.

(16) ראה לקמן סעיף ג.

והנה דין זה דשלשים יום קודם החג שואלין ודורשין בהלכות החג אינו רק ב־פסח, אלא בכל הרגלים, וכמבואר באר"כ בשו"ע רבינו הזקן²⁸ בטעם תקנה זו: „לפי שכא"א הדר בא"י חייב להביא ב־רגל ג' קרבנות כו' וכל קרבן צריך להיות נקי מכל מום ומשאר דברים הפוסלים את הקרבן לפיכך תקנו חכמים לדרוש הלכות הרגל ל' יום לפניו כדי להזכיר העם את הרגל שלא ישכחו להכין בהמות הכשרים לקרבן ויהי' להם שהות כל שלשים יום”.

ועפ"ז יש לומר, דזה שתיקנו קריאת פ' פרה להזהיר את ישראל מטומאה, אינו מפני קרבן פסח בלבד, אלא מפני טהרת הרגל בכלל (הדרושה לעלי' לרגל וג') קרבנות החג (מלבד ק"פ), וכן מובן ממה שהביאו בכמה פוסקים²⁹ בענין תקנת קריאת פרשת פרה הא דחייב³⁰ אדם לטהר את עצמו ברגל³¹.

ונ"ל שזהו טעמו של רבי בא דס"ל ש־„אין מפסיקין בין פורים לפרה”, כי לדע־תו קריאת פ' פרה שייכת להתקנה דשואלין ודורשין כו' קודם הפסח שלשים יום³² (והיינו הכנה לטהרת הרגל בכלל), ולכן צ"ל בסמיכות לפורים דוקא (שבו התחלת ל' יום אלו³³).

שי לרביעי לא ישתה” – כוונתו להגדיר תקנת הקריאה, שתקנת קריאת כל ד' הפרשיות (כולל פ' פרה ופ' החודש) היא ע"ד תקנת ד' כוסות:

כשם שד' כוסות דליל פסח, הרי „כל חד וחד מצוה באפי נפשה הוא”³⁴, ו„כל כוס תיקנו על דבר מיוחד”³⁵ [כוס ראשון אומר עליו קידוש היום, כוס שני קורא עליו את ההגדה, כוס שלישי מברך עליו ברכת המזון, כוס רביעי גומר עליו את ההלל ומברך עליו ברכת השיר³⁶]; וזה שאין שותין בין כוס ג' לכוס ד' אינו מפני שיש שייכות ביניהן (שבגלל זה אין להפסיק ביניהן), אלא מטעם שונה לגמרי³⁷ –

עד"ז הוא בתקנת קריאת ד' פרשיות, שהם ד' (תקנות ו) קריאות שונות, דקריאת פ' פרה אינה חלק מתקנת קריאת פ' ה־חודש, אלא הוא ענין בפני עצמו, ומה שאין מפסיקין בין פרה להחודש הוא מצד דין נוסף.

ג. ויש להסביר דעת רבי לוי ע"פ המור בא בכמה פוסקים³⁸ הטעם למ"ש במשנה³⁹ ש„ב[שבת] שלישית [קורין] פרה אדומה” – „לפי”⁴⁰ ששואלין בהלכות הפסח קודם ה־פסח ל' יום⁴¹, להזכיר שיעשו הפסח ב־טהרה”.

(28) ריש הל' פסח.

(29) ס' הפרדס ומהרי"ל שם (אבל ראה לקמן הערה 35). וראה גם מטה משה שם, „פרשת פרה אדומה להודיע לעם שהם טמאי מתים שיטהרו באפר פרה לפי שבר"ח ניסן מתחילין הרחוקים לעלות לירושלים” (ולא הזכיר בטעם זה ע"ד עשיית פסח בטהרה).

(30) ר"ה טו, ב.

(31) אלא שלא תיקנו כן לפני כל הרגלים וסמכו על קריאתה לפני הפסח. וראה ע"ד החסידות אזה"ת חוקת (ס"ע תשעז ואילך).

(32) ע"ד פרשת שקלים שלשים יום לפני ר"ח

ניסן (ראה מגילה שם כט, ב).

(33) כלי אדה"ז בשולחנו שם „מפורים ואילך”.

(20) פסחים קט, סעיב ואילך.

(21) ל' הבי' לטא"ח סתפ"ד (ד"ה וכתב א"א).

(22) וראה פסחים קי, סעיב.

(23) רמב"ם הל' חמץ ומצה פ"ז ה"י.

(24) ראה רשב"ם ותוס' פסחים קיז, ב. ועוד.

(25) רוקח הל' פורים (ס"י רמא). וכ"ה בספר הפרדס לרש"י סדר קריאות והפטורות סכ"א ב' הוצאת עהרענרייך – „סדר פרשיות” ע' (שמח). הובא גם במהרי"ל הל' ד' פרשיות. וראה גם מטה משה ענין ארבע פרשיות (ס"י תחקצו). ועוד.

(26) מגילה כט, סע"א.

(27) ל' הרוקח שם.

(28) מגילה שם, ב. וש"נ.

למה שי"ל בתוכן הפנימי של הדין דבין כוס שלישי לרביעי לא ישתה.

ובהקדם המבואר בספרים³⁷, שתוכן ה"חילוק בין פרשת פרה ופרשת החודש ב"עבודת האדם, הוא כענין ההפרש בין עבודת הצדיקים ועבודת התשובה:

פרשת החודש, "ששם פרשת הפסח", מורה על עבודת הצדיקים – וכפי שהי' בפעם הראשונה, שבפסח מצרים הי' (הת"חלת³⁸) הגירות של עם ישראל³⁹, וגר שנת"גיייר כקטן שנולד דמיו⁴⁰ – והיינו כעין דרגת הצדיקים, שאין בהם רע; ופרשת פרה, דחטאת קריא רחמנא⁴¹, ומכפרת על העגל⁴² – היא⁴³ עבודת התשובה.

ועל זה אמרו, "אין מפסיקין בין פרה להחודש", שצ"ל החיבור בין שתי הפר"שיות, להורות, שגם צדיקים צריכים לע"שות תשובה⁴⁴.

וזהו גם הפירוש הפנימי בדברי ה"מדרש⁴⁵ (הנ"ל סעיף ב) "בזה נאמר זאת

ונמצא, שדעת רבי לוי שנתן הסימן ד"בין השלישי לרביעי לא ישתה" היא דיעה ממוצעת בין שיטת רבי בא ושיטת ר"ח בר חנינה – דלהלכה למעשה הכריע ר"ל כדעת ר"ח בר חנינה שאין מפסיקין בין פרה להחודש, אבל לאו מטעמי, כי לדעת ר"ח בר חנינה הרי הן כמו תקנה אחת המתחלקת לשתיים, כנ"ל, ואילו רבי לוי ס"ל, שבעצם הן ב' תקנות [ע"ד כוסות דליל פסח], לפי שפרשת פרה היא⁴⁶ אז"הרה על טהרת הרגל בכלל⁴⁷, אלא שיש דין (נוסף) שאין מפסיקין בין פרה לה"חודש⁴⁸.

[ועפ"ז מובן מה שהכניס הש"ס מיד לאחר דינו של ר"ח ב"ח את מאמרו של ר"ל (משמ"י דנפשי), קודם שהביא את טעמו של ר"ח – כי כוונתו בזה להדגיש, כי הוא קאי בשיטת ר"ח רק להלכה, אבל לא ס"ל כטעמי].

ד. ועפ"י פנימיות הענינים יש לומר, ש"שליטת ההפסק בין פרה להחודש שייכת

(37) ראה אוה"ת חוקת (ריש ע' תשעז). ד"ה זאת

חוקת (הא') תרכ"ט (ע' צה, בהוצאת תשנ"ב – ע' קד), עטר"ת (ע' שכב). – במקומות הנ"ל קאי על החילוק ד"חוקת הפסח" ו"חוקת פרה אדומה" (כל' השמו"ר הנ"ל הערה 18). אבל מזה מובן גם לענין פרשת החודש, "ששם פרשת הפסח". וראה גם לקי"ש חייב ע' 61. ועוד.

(38) ראה לקי"ש חייב ע' 119 הערה 26.

(39) ראה יבמות מו, א"ב. כריתות ט, א.

(40) יבמות כב, א. ושי"י.

(41) ע"ז כב, ב (הובא ברש"י חוקת יט, ט). וראה

תניא אגה"ק סכ"ח.

(42) תנחומא חוקת ח בסופו. פרש"י שם יט, כב

(מיסודו של ר"מ הדרשן).

(43) ראה גם אוה"ת חוקת שם (ע' תשסב. תשפו.

ס"ע תשצו ואילך). וראה בארוכה לקי"ש חט"ז ע' 420 ואילך.

(44) ראה לקי"ת ר"ה ט, ד. ר"פ האוינו. ובכ"מ.

וראה בארוכה לקי"ש שם (ע' 421 ואילך).

(45) בא יב, מג.

(34) או י"ל שרבי לוי ס"ל שעיקר תקנת פרשת

החודש אינה משום עשיית הפסח, אלא לפי שהוא "עניינו של יום" דריח ניסן (כמש' בספר הפרדס כו', כניל הערה 11), וא"כ פרשת פרה (הטרה בש"ביל עשיית הפסח והרגל – ראה הערה הבאה) ופר"שת החודש הן שני ענינים שונים.

(35) אלא שבס' הפרדס ובמהרי"ל הביאו הא דחייב אדם לטהר עצמו ברגל בהמשך לטעם ר"ח בר חנינה שפרה קודמת להחודש לפי שהיא טהרתן של ישראל (ומשמע קצת דגרים כן בירושלמי שם). – וראה הערה הקודמת.

(36) וי"ל כמש' במט"מ שם, ד, פרשת פרה אדומה להודיע לעם שהם טמאי מתים כו' לפי שבר"ח ניסן מתחילין הרחוקים לעלות לירושלים ולפ"כ אין מפסיקין בין פרשת פרה אדומה לפ' החודש" (היינו להסמיק קריאת פ' פרה לריח ניסן, זמן התחלת עלי' לרגל). או שיש להסמיכו לחג הפסח כפי האפשרי (ראה לעיל סוף הערה 19).

תשובת הצדיקים בזמן הזה היא תשובה „על הריחוק”⁵², דאע”פ שמדובר בצדיקים שאין בהם חטא ועון (ועד שאין בהם רע כלל), מ”מ, כיון שהם נשמות בגופים, ה”ה „רחוקים” מהשם בערך לקרבת נשמותיהם קודם ירידתן למטה, וכמ”ש בספר ה’ תניא⁵³ דגם „צדיק גמור עובד ה’ ביראה ואהבה רבה בתענוגים לא יגיע למעלת דביקותו בה’... בטרם ירידתו לעוה”ז ה’ חומרי לא מינה ולא מקצתה ואין ערך ודמיון ביניהם כלל... שהגוף אינו יכול לסבול כו”.

ויתירה מזו כתב בספר התניא⁵⁴, דגם „נשמת... צדיק גמור עובד ה’ ביראה ו’ אהבה בתענוגים אעפ”כ אינה בטילה ב’ מציאות לגמרי... רק הוא דבר בפני עצמו ירא ה’ ואוהבו” (וכלשונו במ”א⁵⁵, „יש מי שאוהב”).

וזהו ענין תשובת הצדיק, שריחוקו מה’ הוא דבר המעיק ומיצר לו מאד⁵⁶. דאע”פ שהיותו במצב זה הרי זה שלא באשמתו כלל, שהלא כך נברא [ויש לו]מר, דזה גור פא שנברא באופן ד’ „יש מי שאוהב” הוא לטובתו, כי דוקא עי”ז ישנה בעבודתו ה’ מעלה דבחירה חפשית⁵⁷, שבהיותו מצי’ אות, „דבר בפני עצמו”, הוא בוחר בהשם ותורתו כו”⁵⁸, מצד גודל צמאנו להיות דבוק בהשם בתכלית, ה”ה רוצה שנפשו תשוב למעמדה ומצבה הקודם, וההרואה תשוב אל האלקים אשר נתנה”⁵⁸, כדי

חוקת הפסח ובזה נאמר⁵⁹ „זאת חוקת התו” רה ואי אתה יודע איזו חוקה גדולה מזו... מי גדולה הפרה שאוכלי פסח צריכין לה”:

השקוט” „איזו חוקה גדולה” — פסח או פרה — היא בהתאם לב’ הדיעות בגמ”⁶⁰, אם צדיקים גמורים גדולים מבעלי תשו” בה, או שמקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורים עומדין שם. ומסיק ה’ מדרש שפרה גדולה לפי ש’ „אוכלי פסח צריכין לה”, והיינו דתשובה גדולה⁶¹, כי גם צדיקים (אוכלי פסח) צריכים לעשות תשובה⁶² (פרה).

ה. ועפ”ז יש לבאר פלוגתת רבי לוי ור”ח בר חנינה הנ”ל (בטעם הדין דאין מפסיקין בין פרה להחודש) בפנימיות ה’ ענינים:

בענין זה, שגם צדיקים צריכים לעשות תשובה, מצינו שני זמנים: א) תשובת ה’ צדיקים בעבודתם עתה (בזמן הזה). ב) משיח אתא לאתבא צדיקיא בתיובתא⁶³, שעילוי זה, מה שצדיקים „יזכו למעלת התשובה”⁶⁴ — „יהי אחר ביאת המשיח דוקא”⁶⁵.

ויש לומר, שהם שני אופנים בתשובת הצדיקים:

(46) ר”פ חוקת.

(47) ברכות לד, ב. וראה לקמן הערה 64.

(48) וכן פסק ברמב”ם הל’ תשובה פ”ז ה”ה.

(49) סד”ה זאת חוקת הנ”ל. וראה לקו”ש חט”ז שם, שזוהר גם דיוק ל’ הירושלמי מגילה כאן „שהיא טהרתן של כל ישראל” (אף שלכאורה רק טמאי מתים היו צריכים לטהר עצמם באפר הפרה), כי כל ישראל צריכים לענין התשובה.

(50) מאמר הזהר, הובא בלקו”ת שמע”צ (צב,

ב). שה”ש (מה, א. ג. סע”ב). ועוד. סה”מ תקס”ב

ח”ב ע’ תקלד ואילך. — וראה זח”ג קנ”ג, ב.

(51) ל’ הלקו”ת שמע”צ שם.

(52) ראה לקו”ת בלק עד, א.

(53) פל”ז (מה, סע”א ואילך).

(54) פל”ה (מד, סע”א ואילך).

(55) לקו”ת בלק שם. ובכ”מ.

(56) ראה בכ”ז לקו”ש חט”ז ע’ 209 ואילך. וישנ.

(57) וכידוע שכן הבחירה היא בעצמותו ית’,

שאינו מעכב בידו (לקו”ת אמור לת, ב).

(58) קהלת יב, ז. וראה לקו”ת ר”פ האוניו.

ובכ”מ.

ו. והנה א' מהחילוקים בין שני אופנים הנ"ל בתשובת הצדיקים הוא:

באופן הא', תשובת הצדיקים היא רק פרט במעלת עבודתם בתור צדיקים, ש' היא העבודה במצב של אור וקדושה שאין בו שום רע, שגם תשובת הצדיקים היא בכדי להגיע לשלימות דעבודה זו – דמ' אחר שעצם היותו נשמה בגוף בעוה"ז ה' חומרי הוא מצב של "ריחוק" כנ"ל וחסר עדיין במצב של קדושה בתכלית ובמילא אין עבודת הצדיקים שלו בשלימות, ולכן מתעורר בתשובה להשיב את נפשו לשר' שה ומקורה [ולכן תשובה זו היא רק לפני ביאת המשיח, משא"כ אחי"כ⁶⁴, כאשר "רוח הטומאה אעביר מן הארץ"⁶⁵, אין צורך ב' תשובה זו⁶⁶].

משא"כ באופן הב' – מעלת התשובה של צדיקים לאחר ביאת המשיח (עלי' בלתי מוגבלת) – הרי עבודת הצדיקים ועבודת התשובה הן שתי עבודות שונות,

(64) ראה סד"ה זאת חוקת תרכ"ט שם (בשולי העמוד), דוה שצדיקים צריכים תשובה הוא רק עכ' שיו, ולא לאחר שרוח הטומאה אעביר בו. וראה של"ה בית גדול (לו, א"ב), דמשמע, שמיד בעית גדול מצ"ג (ברכות שם) הוא בזה"ז, אבל לעתיל, בזמן ד"עין לא ראתה גו"י" (ראה ברכות שם), או "נהי' מדריגות צ"ג תכלית הגמור כולו טוב". ע"ש.

(65) זכרי' יג, ב.

(66) ועי' לפני הבריאה, שאז היתה מעלת הצדיקים דוקא, כידיע בענין במי נמלך בנשמותיהן של צדיקים דוקא (ב"ר פ"ה, ז), ולא בעית (לקוית שה"ש מד, רע"ג. ובכ"מ).

וי"ל, שזהו הטעם הפנימי ש' באחד בניסן הוקם המשכן ובשני נשרפה הפרה" – אף שאח"כ, פרה קודמת שהיא טהרתן של כל ישראל – כי הקמת המשכן (בפעם הא') היא ע"ד מצב העולם בתחילת הבריאה (קודם עבודת האדם), מצב של צדיקים כו' בלי רע. ובפרט לדעת הוהר (ח"ב רכד, א) שנדבת המשכן היתה קודם חטא העגל. וראה לקו"ש ח"ו ע' 154. סה"מ מלוטס ח"ה ע' ר.

„לדבקה“⁵⁵ בו ית' ביחוד נפלא כמו שהיתה מיוחדת בו ית' בתכלית היחוד קודם ירידתה למטה.

אבל זה שמש"ח אתא לאתבא צדיקיא בתיובתא אי"ז תשובה „על הריחוק“ – ש' הרי אז יתגלה כבוד ה' למטה כמו למעלה, באופן שלא יהי' שום ריחוק מהשם (גם בהיות האדם למטה נשמה בגוף) – אלא הכוונה ב' לאתבא צדיקיא" היא שיגיעו למעלת התשובה הבאה באהבה גדולה לה' שלמעלה ממדידה והגבלה („בכל מאדך“):

בזמן הזה, עיקר השלימות דאהבה „ב' כל מאדך“ הוא בבעל תשובה⁶⁰, דכיון ש' צמאון נפשם לידבק בה' בא אחרי ש' „היתה“⁶¹ נפשו בארץ צי' וצלמות . . ורחו' קה מאור פני ה' בתכלית (ו) לזאת צמאה נפשו ביתר עז מצמאון נפשות הצדיקים [וכידוע המשל בזה⁶² ממי שבורח מן ה' מות, שבריחה זו היא בכל עצמותו ולמע' לה מכל מדידות והגבלות, וענין זה אינו שייך (כ"ב) בצדיקים]:

אבל לאחר ביאת המשיח, שעצמותו ומהותו ית' יהי' בהתגלות למטה, הנה גו' דל ועוצם הגילוי יפעול באדם עלי' בלתי מוגבלת, באופן שגם צדיקים יגיעו אז ל' שלימות דאהבה „בכל מאדך“⁶³.

(59) ל' התניא אגה"ת פ"ח (צח, סע"א) – לענין

תשו"ע.

(60) ראה לקוית שה"ש מט, סע"ב ואילך. וראה בארוכה שערי תשובה (לאדמו"ר האמצעי) ח"ב חינוך פמ"ח (נג, ג אילך) במעלת „בכל מאדך" ד' בעית על „בכל מאדך" דצדיקים.

(61) ל' התניא ח"א פ"ז (יב, א). וראה אגה"ת שם

בסוף הפרק.

(62) סה"מ תשי" ע' 7. ועוד.

(63) ראה לקוית שם 1, סע"ב. וראה לעיל שם

במעלת „בכל מאדך" לעתיל.

נות) הוא: בחצי הראשון מדובר (בעיקר) על גאולת מצרים, ואילו החצי השני שייך (גם) לגאולה העתידה לבוא: דלא מיבעי חלק ההגדה שאומרים על כוס הרביעי – שמתחיל מ„שפוך חמתך על הגוים“⁶⁹ ונמשך בפרקים האחרונים דהלל⁷⁰ וכו' – שהוא שייך בגלוי לגאולה העתידה, אלא גם הסעודה שמסיימים באכילת האפיקומן שהוא זכר לפסח⁷¹ (ונקרא „צפון“⁷²) שייך כח לגאולה העתידה.

וזהו הטעם הפנימי לכך שאין שותים בין כוס ג' לכוס ד': כוס ג' שמברך עליו ברכת המזון, רומז על הסעודה שהקביה עושה לצדיקים לעתיד⁷³, וכוס ד' שגומר עליו את ההלל ומברך עליו ברכת השיר, שהן רק שירים ותשבחות, כולו רוחניות, רומז על מעלת עולם הבא (עולם התחיית⁷⁴) שאין בו אכילת אלא צדיקים יושבין ונהנין מזיו השכינה⁷⁵.

ויש לומר, שזה מתאים לשתי המעלות

(69) ראה ר"ן ר"פ ערבי פסחים. בחי' וארא ו, ח. ועוד. וראה הגש"פ עם לקוטי טעמים ומנהגים (קה"ת) ע' מג.

(70) ראה פסחים (ק"ת, א) דפרקים הראשונים דהלל שייכים ליציאת מצרים, ופרקים האחרונים – לגאולה העתידה. וראה זבח פסח להגש"פ (הלל).

(71) ראש פסחים פ"י סליד. – או זכר למצה הנאכלת עם הפסח (רש"י ורשב"ם פסחים ק"ט, ב). (72) ראה פ"י האלשיך להגש"פ (רמזים בס"מ נים): „ובזה יהי' שולחן עורך בעוה"ז ותנחיל טוב בעוה"ב, צפון כד"א מה רב טובך אשר צפנך ל' יראיך“.

(73) ראה פסחים ק"ט, ב (ושם, ע"ד כוס של ברכה דסעודה זו). ב"ב ע"ד, ב. ועוד.

(74) כדעת הרמב"ם (בשער הגמול), ועוד – ראה הנסמן בתשובות וביאורים (קה"ת, תשל"ז) ס"א הערה 23. – וראה לקמן הערה 77.

(75) ברכות י"ז. א.

(*) נדפס גם באגרות כ"ק אדמו"ר שליט"א ח"ב ע' עו. המ"ל.

שבכל א' מעלה על השני, יש בזו מה שאין בזו: המעלה בעבודת הצדיקים היא בענין המשכת אור הקדושה מלמעלה (ע"י עבו' דתם בקיום התומ"צ), והמעלה בעבודת התשובה היא (בזיכור ו) עליית התחתון⁷⁶.

וזהו ביאור שתי הדיעות בטעם שאין מפסיקין בין פרה להחודש: לפי הדיעה שזוהו לפי שקריאת פרשת הפרה היא כעין פרט בקריאת פ' החודש, ה"ז בדוגמא לאור פן הא' בתשובת הצדיקים, תשובת הצדיקים בזמן הזה, שהיא תשובה על הריחוק, שהיא פרט בעבודת הצדיקים כנ"ל: משי' א"כ לדעת רבי לוי שהם ב' קריאות שונות אלא שאין להפסיק ביניהן, ה"ז בדומה לאופן הב' בתשובת הצדיקים (כפי שתהי' נביאת המשיח, משיח אתא לאתבא צדי' קייא בתיובתא), שאז הן ב' מעלות שונות, אלא ש, אין מפסיקין ביניהן, להורות שאז גם הצדיקים יזכו למעלת התשובה.

ז. ועפ"י יש לבאר ג"כ הרמז בדברי רבי לוי, שנתן סימן ע"ז מדין ד' כוסות, ש„בין השלישי לרביעי לא ישתה“⁷⁸:

החילוק בין החצי הא' של סדר ההגדה של פסח (שבו שותים ב' כוסות הראשונות) והחצי השני (שבו שותים ב' כוסות האחר-

(67) ראה לקיד ח"א קמז, א ואילך. וראה המ' שך תער"ב ח"ג ע' א'שדמ ואילך. לקושי ח"יב ע' 61 ואילך. ועוד.

(68) ולהעיר משני הביאורים ע"פ סוד בדין זה (והבוא באוה"ת וארא (כ"ד ז) ע' ב'תפסח. ע"ש): בפע"ח (ש' תג המצות פ"ז) לפי שכוס ג' וד' הם לנגד דעת הנחלק לחי'ג, ולכן אין מפסיקין ביניהם לפי שהם ממוח אחד (וזהו ע"ד אופן הא' הנ"ל ס"ב, שפ' פרה ופ' החודש הן שני פרטים בתקנה אחת): בטור ברכת ס"ס טעם כ' דב' כוסות אחרונים הם לנגד חתן וכלה ואין להפסיק ביניהם, שלפ"י זה הם שני ענינים נפרדים שצריכים לפעול היחוד ביניהם (ע"ד אופן הב' הנ"ל בתקנת פ' פרה ופ' ה' חודש).

כן בין כוס שלישי לרביעי לא (יפסיק ואשתה).

וזהו הביאור הפנימי בסימנו של רבי לוי, דזה שאין מפסיקין בין פרה להחודש (המורה על תשובת הצדיקים) הוא כהא ד"בין השלישי לרביעי לא ישתה" – להורות, שכאן אין המדובר בתשובת הצדיקים בזמן הזה, אלא על חיבור עבודת התשובה ועבודת הצדיקים לעת"ל (כנ"ל סוס"ץ), משיח אתא לאתבא צדיקא ב' תיובתא.

(משיחות ש"פ ויקרא (פ' החודש)
(ואחש"פ תשכ"ד)

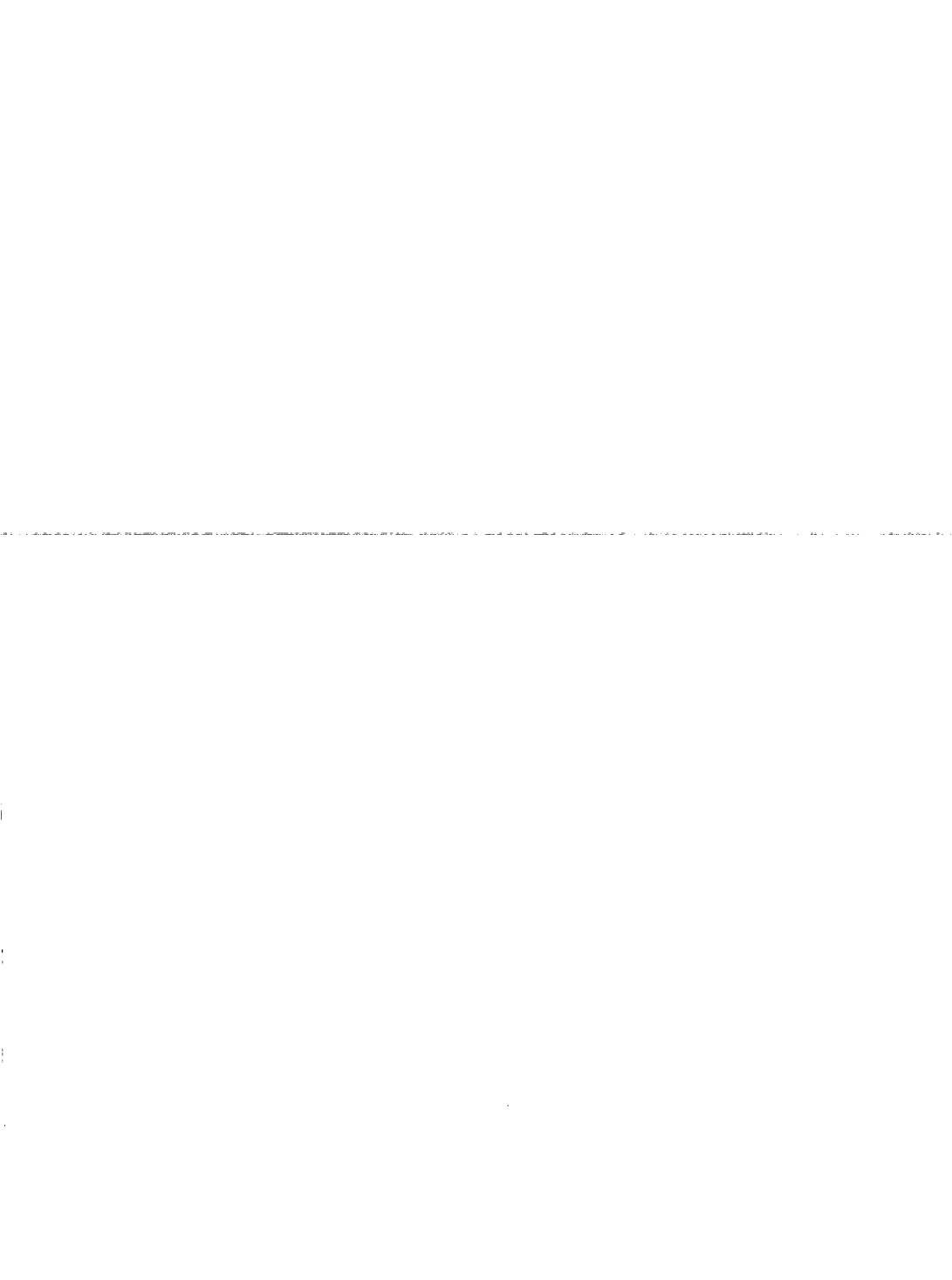
תקופות (שהסעודה תהי' בימיה"מ או בתחילת זמן תחיה"מ), אבל ע"פ המבואר בלקו"ת (צו טו, ג. ש"ש סה, ד ואילך) מובן שהן ב' ענינים באותה תקופה (כמשנ"ת בתשובות וביאורים שם. וש"נ).

בב' אופני העבודה (דתשובה ועבודת הצדיקים) לעת"ל: הסעודה שעושה הקב"ה לצדיקים לעת"ל שייכת למעלת התשובה, עליית התחתון (כנ"ל); וזה שיושבין ונהנין מזיו השכינה ותו לא ה"ז מעלת עבודת הצדיקים, המשכת וגילוי אור השכינה (בעולם שכולו קדושה).

ולעת"ל יהי' החיבור דב' המעלות ד' עבודת התשובה ועבודת הצדיקים, מ' שיח אתא לאתבא צדיקא בתיובתא, ול'

76) בהמשך תרס"ו (ע' קה ואילך, דעלי' הב' (שאינן בו אכ"ש) באה ע"י עבודת התשובה דוקא. ע"ש. ואין זה סתירה להמבואר בפנים, כי שם הכוונה שעלי' זו באה ע"י עבודת התשובה, אבל העלי' גופא היא לאחרית ולמעלה מעבודת התשובה. ועיין תורת ס"פ וישלח (נו, ד ואילך). ואכ"מ.
77) במפרשים מבואר שב' מרז"ל (הקביה עו' שה סעודה לצדיקים: העוה"ב אין בו אכ"ש) הם בב'

הוספות

.

מכתבים